

Carl August Adlersparre

*Gustaf Adolfs död den 6 Nov. 1632. Historisk
Dikt af Författaren till "Ett ord i stormen,
Thorgny" m. fl. poëmer i Sk. Correspondenten*

Lund, 1834, på Utgifvarens af Sk. Correspondentens förlag.

[– Läs mer om verket här](#)

Det avbildade exemplet tillhör Uppsala universitetsbibliotek.

Detta verk är fritt från kända upphovsrättsliga restriktioner. Vid användning ber vi att du hänvisar till Uppsala universitetsbibliotek och Litteraturbanken.se.

Ytterligare information om upphovsrätt för detta verk finns hos Litteraturbanken:
<https://lb.se/författare/AdlersparreCA/titlar/GustafAdolfsDöd/faksimil?om-boken>

Permanent länk (URN):

<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lb-lb9053879-faksimil>

L.
So. lit.
Dikt.
Kap.

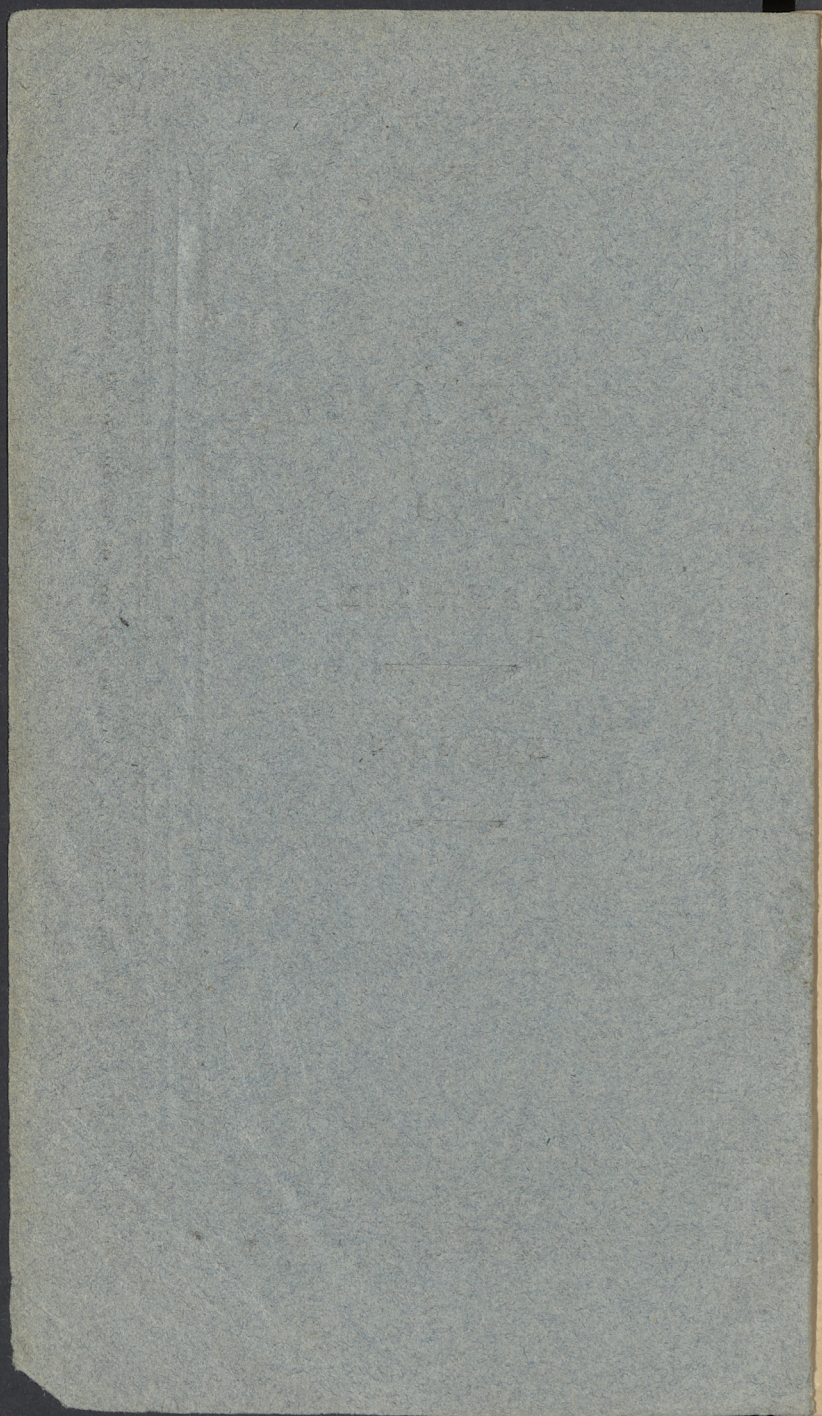
GUSTAF ADOLFS

DÖD

den 6 Nov. 1632.

Historisk Dikt.

H. C. A. Adlersparre

C. A. Adlersparre.

GUSTAF ADOLF

DÖD

den 6 Nov. 1632.

Historiskt Dikt

af

Författaren till "Ett ord i stormen, Thorgny" m. fl. poëmer

i

Sk. Correspondenten.

*"Aldrig har Sverige egt en större konung än
GUSTAF ADOLF; Jag tviflar att kommande
tider uppeisa hans like."* —

AXEL OXENSTJERNA.

(Se Fryxells Hist. om G. A.)

LUND, hos N. P. Lundberg 1834,
på Utgifwarens af Sk. Correspondenten förlag.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PH.D.

IN

PHILOSOPHY AND POLITICAL ECONOMY

BY

JOHN M. COLEMAN

CHICAGO, ILL., 1900

CHICAGO, ILL., 1900

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PH.D.

IN

PHILOSOPHY AND POLITICAL ECONOMY

BY

JOHN M. COLEMAN

CHICAGO, ILL., 1900

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PH.D.

IN

PHILOSOPHY AND POLITICAL ECONOMY

BY

JOHN M. COLEMAN

Till

Professor ANDERS FRYXELL.

För Dig, som tecknat GUSTAF ADOLFS minne
Så skönt och värdigt som ditt ämne var,
En enkel blomma sångarns själ har inne,
Från dina uttryck blott ett återsvar.
Här för din fot jag lägger ner min blomma,
Låt henne engång till ditt hjerta komma.

Dit vill hon gerna fly — och i dess flamma
Sin krona lyfta genomvärd af den;
Att känna djupt och älska är detsamma
Och sätta tankarna på toner se'n:
O jag har känt de minnesord du skrifvit,
De hos min blomma svagt förenta blifvit.

Det var en tid, den käraste f r Norden,
Då v ldet tvangs att fälla blodig dolk;
Den gyldne tid då himlen steg till jorden
Och gaf försonings-läran åt dess folk.
D  GUSTAF ADOLF vantross hydra krossar
Och mensklighetens bundna vingar lossar.

Han verlden visade sitt skaparsnille,
Var ljusets målsman f r allt sannt och godt;
Det högsta, ädlaste hans hjerta ville,
Och var hans lif en himmels-resa blott.
Förklarad gick han hem till solensl nder,
En ljungeld, slungad af Guds egna händer.

Hans död jag sjungit. Du som den har målat
Så underbart med en profetisk röst;
Från dina ord jag mina tankar l nat,
Men mina känslor från mitt eget bröst.
F rsm  ej blomman — hennes glans är ringa,
Men hennes anspråk äro också — inga.

Inledning.

Den stora strid var börjad. Luthers land
Låg, likt en itänd mina, re'n i brand,
Och menskligheten, af förtrycket drivnen,
Stod på sin lyckas skeppsvrak — öfvergifven.
En rå förnedringstid, omhöljd af natt,
Med bortfrätt hjerta kring Germania satt,
Och kring de minnesfulla Tyska landen
Flög fanatismen med en dolk i handen,
Och gjorde hemgång i Guds eget hus —
Tills kätteriets verldsbål stod i ljus.
Så brände påfven fordom Huss, och trodde
Att ock dess själ var uppbränd; snart dock grodde
Den rena morgonrodnan fram på nytt
När Luther kom med samma ljus som flytt;
Men för hans åskvigg tempelskändar'n flydde
Lik Cain — då han himlens röst ej lydde.
På Österrikes thron satt Ferdinand,
En svag tyrann uti sitt eget land;
Som feg och kortsynt knappast kunde skilja

Det usla och det goda i sin vilja.
 Catholsk till sinnet, och af munkar skrämde,
 Med hand på crucifixet blef han nämnd
 Af dem att Protestanters makt bekriga
 Och uppenbarligt hylla påfvens liga.
 Snart stod en krigshär fram vid kejsarns vink
 Att allt fullborda i en enda blink,
 Och i ett blodbad Luthers lära dränka
 Med dem, som vågade på henne tänka.
 Restitutions-ediktet kejsarn skref
 Och commissarier ut i landet dref,
 Som skulle folkets alla skatter börda,
 Och deras fordna rättigheter mörda.
 Signal till striden gafs. Det arma folk
 Stod lugnt blott med sin tro, som himlens tolk
 Till sjelfförsvaret färdig till den sista —
 Att blott med döden tankens frihet mista.
 Den stora strid var börjad. Tilly stod
 Lik menskohatar'n, stänkt af landsmäns blod,
 Allt skulle krossas, som ej kunde böjas,
 Och honom tillbe — eller undanröjas.
 Så drar han genom egen fosterjord,
 Liksom ett jordskalf, men med lögn och mord,
 Nu vill han allt för hjeltenamnet våga! —
 Vid Magdeburg der står hans själ i låga
 I samma illbrand, som med blodrödt sken
 I aska lägger hela staden re'n.

Fri plundring Ijuder! öfver lik man hastar
 Och späda barnen man i flamman kastar;
 Slår fridens altar hånande omkull,
 Gör rån i kyrkor — allt för påfvens skull.
 Der kejsarthronen står på bergfast lycka,
 Der gläder man sig åt att få förtrycka.

Då drog från frihetens och sagans jord
 En ljusets man, ej för ett sekel gjord,
 Ledd af sin genius och sin jättevilja,
 Att uppå jorden rädda himlens lilja.
 Snart, lik en eldstod, på Germaniens strand
 Han står med solens Tifing i sin hand,
 Och ljusets handskrift i sitt fria sinne,
 Der tusen goda englar bodde inne;
 Och vid hvart steg han går — en ny han fann —
 Och GUSTAF ADOLF är den riddersman.
 Sitt knä han böjer, när han foten sätter
 För första gången ned på Tysklands slätter,
 Och kysser hänryckt jorden — hjelteskön!
 Och beder Gud om seger i en bön.
 Dess bön blef hörd. Från strid till strid han svingar
 Liksom en domsknall uppå segrens vingar.
 Så den koloss, som honom emotstod
 Nu lutad sågs, stänkt af de sinas blod.
 Sitt snilles mästerverk han viste världen
 I Leipzigs kulregn, främst bland alla svärden,

Så sjelfva Wallenstein misstänksamt bjöd
 Sin hand åt kungen, till gemensamt stöd
 Att störta kejsarn och hans thron i låga.
 Men GUSTAF ADOLF afslog slugt hans fråga.
 Vid Lech föll Tilly. Bayerns hela land
 Stod sedan öppet. Krigets röda brand
 Är re'n på kejsarns sida svalnad vorden;
 Då steg Titänen åter fram på jorden,
 Hans namn var Wallenstein. Han ännu var
 Den sista hörnsten ligan hade kvar.
 Fäst på ett hårstrå lyckans värjspets hängde
 Och öfver bådas hjeltehjessor svängde.
 Den stora mannen GUSTAF ADOLF såg
 Der, likt en itänd bomb, hans snille låg
 Att sitt förena till det hela stora,
 Att vinna allt, men ock att allt förlora.
 Det förestod ett slag att krossad bli
 För evigt ner — men ock att blifva fri.
 Likt två kometer snart de stöta samman
 Vid Lützens stad, som redan står i flamman
 Och sjelfva ögonblicket håller still,
 Att se hvem denna dagens strid hör till.

I.

Det var en stilla midnatt, vinterns drifva

Låg öfver fälten, lik en silfverskifva,
Och månen satt bland svarta moln så huld
Uti sin klara högtidsskrud af guld.
Helt nära Weissenfels en vakteld höjde
Sig lodrätt emot skyn och fältet röjde,
Der re'n Valkyrian på de sina tänkt,
Och blodig vinge öfver nejden sänkt.
Vid elden gick en post, en grånad hjelte
Från Tillys garden. I hans gröna bälte
Två spanska, fina sadelrör man såg.
Musketen hvilande mot axeln låg.
Hans ögon blixtrande kring nejden spelte,
Och ej sin man och ej sitt korn de felte;
Ett kejsarkors uppå sitt bröst han bar,
Der ärr från trettio strider sutto kvar.
I Ungern, Bayern invid Tillys sida
Han hade lärt den stora konst att strida,
Och segra blott med mod. Vid fältherrns död
Sin arm, sitt vapen Vallenstein han bød.
Vid skogens början, stöddt på fyra skansar
Låg Wallensteinska lägret. Sköldar, lansar

Och andra vapen hängde pråktigt re'n
 Som segerbilder uti månens sken.
 Trossvagnar, tält och falkonetter voro
 På hvar sitt ställe, och Kroater foro
 Vid hvarje tims slag ut att speja kring
 Det mörka fältets vida kämparing.
 I slummer annars sänkt låg krigarskaran
 På lagrar, icke drömmande om faran,
 Den, som förr'n solen nästa gång gick ned,
 Sin ryslighet i deras leder spred.
 Vid vaktelds flämman sutto två Valloner
 Halfvakna ännu. Tvenne små kanoner
 Till ryggstöd tjente dem, och sömnens gud
 På deras blickar satte hårdt förbud.
 De till den del af kejsarns leder hörde
 Som Wallenstein med våld ur Böhmen förde.
 Han hade plundrat dem på världens fröjd
 Att med dem vinna ärelystnans höjd.
 Den ena syntes med sitt svärd vid sida
 En blodig rese lik, blott skapt att strida,
 Den andra en soldat, den ödet nyss
 För första gången gaf sin riddarkyss.
 Den första krigarn snart sitt tillstånd röjde,
 Ty nu sin röst han till den andra höjde:
 "Vid påfvens aflat och vid kejsarns stöd
 Jag redan ledsnat. Det är nådebröd
 Som man oss ständigt tvinga vill att äta,

Men att vi dö af svält vill de förgäta.
 Vid St. Maria! har en annan hand
 Osynligt slitit af vår lyckas band,
 Och efter nära tjuge strider' vunna
 Bli våra storverk rättnu knappast funna.
 Väl går som fordom värvartrumman kring
 Allt till kanonmat — det gör ingenting,
 Blott kejsarns leder fyllda stå beständigt;
 Och man må tillstå att det sker behändigt.
 Men sist vid Leipzig rann vår sol i blod,
 Vid Lech föll Tilly, härens ärestod,
 Se'n slå vi tärningskast alltjemt om lifvet
 Och Svensken döden på vår rygg har skrivit."
 Den andra afbröt: "ja de Svenska män
 På sina svärdshugg kännas lätt igen,
 En retad Simson likt de sönderspränga
 Hvert våld, som söker deras segrar stänga.
 Kamrat! man påstår att den Svenska kung
 Af Gud sin fana fått, att han är ung
 Och att hans svärd likt engeln Gabriels skiner
 Och att dess hugg liksom orcanen hviner."
 "Ja väl," den andra afbröt, "mycket mer
 Man har att säga; men Friedländer'n ger
 Väl föga efter; sist vid Nürnberg kände
 De Svenske ock att våra kulor brände.
 Men GUSTAF ADOLF är en ärlig man,
 Nu är det mycket, huru ståtlig han!

På radband, själamessor tror han föga,
 Men på Guds tecken hvilar fast hans öga,
 Det kan likt strålen, ej fly derifrån,
 Ja GUSTAF ADOLF är en ljusets son.
 Vi sjelfve kunna honom aldrig hata,
 Och hur än mycket våra prester prata
 Och våra helgon honom jemt emot —
 Så ligger ändå segren vid hans fot.”
 Den unga krigarn återtog: ”men sade
 Man ej i Prag att Srenske kungen hade
 Ett silfverharnesk, gjordt af dverjar små,
 Som hvarken kula eller svärd bet på?
 Så mycket underligt man vet berätta,
 Och skall man tro till dessa under sätta,
 Må sjelf St. Niclas honom emotgå
 Och för vår räkning syndaboten få.”
 Den gamle sade: ”Tala blott försigtigt,
 Du tappre yngling, tungans band är viktigt
 I denna tid. — Jag Svenska kungen sett
 Den stora hjelten; hur han dödshugg gett
 Åt fyra på en gång af Flinks Kroater,
 Det kan man kalla stora hjeltedater.
 Vid Leipzigs blodbad ur en sky af damm
 Liksom en åskvigg sken hans klinga fram,
 I värresta faran sågs den alltid nära,
 Att göra utslag och att berga ära.
 Vid Lech, i floden, utan annans hägn,

Han lik en sjöhäst samm bland kulors regn,
 Och hur han först kom upp på våra stränder
 Och tände en kanon med egua händer,
 Och af hans skott i samma ögonblick
 Man påstår Tilly sjelf sin bane fick.
 Så följer lyckan jemt den store hjelten,
 Som blott som herre mäter Tyska fälten;
 Alltjemt han visat sig i striden så —
 Den går Guds väg kan endast vandra så,
 Ej påfvens bullor GUSTAF ADOLF trycka,
 Ej på ett radband mätes Svenskens lycka.
 Här teg den gamle; och en perla rann
 På kindens fält, der en volkan nu brann,
 Han strök mustaschen, och sin hand han lade
 Uppå sitt bröst — liksom det uppror hade.
 Till drömmens land dem sömnens gud nu bjöd;
 Då fram ett åsklikt: halt! från posten ljöd;
 Som sin musket till stormanfall nu fällde
 Och sig med ryggen emot lägret ställde.
 En Pappenheims husar der ute satt
 Liksom en vålnad i den djupa natt:
 Hans blanka harnesk sken i månskensdagen
 Och i hans högra hand låg klingan dragen.
 Hjelmbusken yfvig, lik en stormig våg,
 Omkring hans breda jätteskuldror låg;
 Och hästens lödder stänkte ner på jorden.

Från ryttarns läppar hördes dessa orden:
 "För mig till Wallenstein! vårt fältrop: *mod*,
 Vår lösen: *seger* är." Din sak är god
 Genmälte posten — Pappenheimarna svingar
 Straxt in i lägret som på nattens vingar.

Uti ett fönster, med en tub i hand
 Stod Wallenstein och såg på stjernans brand,
 Så står Valkyrian natten om på griften
 Och läser aningsfullt på hjerteskriften.
 Friedländaras slagsvärd vid hans sida hang
 Och någongång mot gyldne spårren klang,
 Den Spanska ordenskedjan, blank som solen,
 Satt, fäst af hjälten, uppå silfverstolen.
 En lampa flämtade på bordet matt,
 Der lutad på sin arm nu Seni satt,
 Och drog figurer upp i bordets skifva,
 Som skulle ödets gifna gränser blifva.
 Kring golfvet lågo instrumenter rundt,
 Och himla-chartor uti hvar sin bundt;
 Två glober voro i ett fönster ställda
 Och invid dörrn tre Svenska fanor fällda.
 Från fönstret Wallenstein nu hastigt gick,
 Och uppå Seni fäste han sin blick,
 Sin hand på astronomen tungt han lade
 Och med sin djupa stämma sorgligt sade:

"Min sol går neder, skorpionen vild
 Uti sin spegel visar mig min bild;
 Det är ett tecken jag ej skådar gerna,
 Det är min dom — min röda olycksstjerna:
 Jag ödets bok — den djupa siarbok,
 Väl genomskådat — är jag ändå klok,
 Ej jag ett ord om himlens kunskap eger,
 Jag står på livets gränssten blott och väger;
 Men jag är herre öfver mitt begär,
 Det är min storhet, det min seger är,
 Och sedan Tilly ändtligt slutat banan
 Mig ensam anförtror man segerfanan.
 Han darrar kejsarn — men jag fruktar minst,
 Jag är idolen för hans lumpna vinst;
 Mig ber man komma, att som förr med svärden
 Gå som eröfrare igenom världen;
 Mitt högmod sväller med Germaniskt mod,
 Det likt vampyren måste göds med blod;
 Men stjernan, stjernan säger annorlunda,
 Jag måste henne följa, tro och blunda,
 Jag är en man af kött och blod — men skall
 Slåss med mitt öde — jemväl i mitt fall.
 Upp därför Wallenstein! du kan ej vackla,
 Kring Europa tänd din segerfackla,
 Och blif en vågbalk mellan förr och nu,
 Hvad ödet tänker stort — det handle du."
 Med vild berusning Wallenstein nu trädde

Till fönstret åter; och hans själ sig glädde,
 Åt fantasiens milda genius — som
 Med morgonrodnan ifrån östern kom.
 "Det klarnar Seni detta menskans öde,
 Min storhet hvilar då ej hos de döde,
 Den är sphinx-gåtan lik, ty ingen vet
 Hvarthän hon syftar dess fullkomlighet.
 O du min lifsplanet! af silfverstrålar
 Du dig en kejsarkrona hemligt målar,
 Men en komet min djerfva tanke styr
 Dess röda eldsvans nu mitt hjerta skyr.
 Se här, tag tuben, läs i stjerneskriften
 På nytt för mig om denna hjelte-driften,
 Som aldrig kan på jorden vara still,
 Som måste handla för att vara till."
 Nu astronomen tuben tog, och sakta
 Han himlen öfversåg: "Två englar vakta
 Er lifs-compass, som pekar vester åt,
 Der GUSTAF ADOLF härjar Tysklands stråt.
 Som kring ekliptikan jemt solen svingar
 Så segren får kring er på gyldne vingar,
 Blott denna mörka fläck vid vesterns strand
 Förstår jag ej, och denna bleka rand
 I månens cirkel. Men de mörka öden
 Förseglas underbart alltjemt af döden."
 "Den djupa fläcken," afbröt Wallenstein,
 "En punkt för mina segrar blott är den,

Vid St. Maria! inga tecken tyda:
 Vi måste blott dem följa, tro och lyda.
 Hvem vet sitt öde? menniskan är slaf
 Af sin passion, från vaggan till sin graf,
 Ej kan hon skiljas från de lägre tingen
 Ty hennes själ är tom — dess kunskap ingen.
 Dagsländan liknar hon — en enda dag
 Är hennes lefnad, så är himlens lag,
 Men det odödliga, som bands i grandet,
 Får väl sin evighet i stjernelandet.”
 Här dog hans stämman. Sorgligt ut han såg,
 Hans hufvud lutadt mot hans axel låg,
 Det var ett uppror i hans hjeltehjerta,
 En strid mot ödet och sin febersmärta.
 Nu in i rummet, med ett draget svärd,
 Kom pappenheimarn stolt, sin herre värd;
 Ett papper Wallenstein han stadigt räckte
 Och med ett ställnings-steg sig hastigt sträckte.
 Af fältherrn mönstrad, vid hans första vink
 Var han försvunnen i en enda blink.
 Det vikta papperet han noga läste,
 Det sågs vid hvarje rad hur blodet gäste,
 Sin ena hand han pannan öfvertog
 Och stundom den på blanka fästet slog.
 Han hade läst. Hans elduppfyllda öga
 Liksom raketen flög mot himlens höga,
 Det lästa papper ref han vildt itu

Och med sin donderstämma sade nu:
 "Nu eller aldrig är den dagen inne
 Då Wallenstein skall skapa sig ett minne
 Så stort att häfden ej får rum med det.
 Nu krigets furier! följ en mina fjät:
 Till målet obesegrad flyr jag — ingen
 Djerfs väl Condoren fatta tag i vingen.
 Och om min lyckas stjärna blekna skall
 Skall ock Europa ramla i mitt fall.
 Välan! må GUSTAF ADOLFS härsmakt komma,
 Jag förr har brutit många sådan blomma,
 En gräns af Svenska lik jag mura vill,
 Som håller honom och hans djerfhet still.
 Han söker kejsarkronan! tror att alla
 Som Tilly svika — tror att allt skall falla;
 Hvad var väl Tilly? blott en rå soldat,
 Med någon tapperhet, men huru flat.
 Han vill åt spiran, vill åt kejsarhuset,
 Men under sken att strida blott för ljuset,
 Han söker Wallenstein, välan! mitt stål
 Är redan lyft för samma ändamål.
 Det blir en blodig täflan. Redan nära
 Han står att berga spiran och min ära,
 Det varma hjelteblodet gäser opp
 Och får ej rum uti hans unga kropp.
 Ej politikens snärjgräs mig förvillar,
 Ett inre lugn min heta flamma stillar,

Jag vandrar lugn och tar min tid i akt
 Och är mot andra och mig sjelf på vakt."
 Sitt breda slagsvärd han ur skidan ryckte,
 En eldig kyss på blanka stålet tryckte,
 Sin kedja och sin hjälm han satte på,
 Och knöt sitt skärp, det ljusa, himmelsblå.
 Vid lampans sken en lunta nu han tände
 Och som en blixtn han hän ur rummet rände,
 Och den kanon han först derute fann,
 Som en signal till uppbrott, tände han.

II.

De Svenska vapnen, hafvets örnar lika,
Vid Nürnberg första gången gåfvo vika;
Till Rednitz åter hade hären gått,
Följd i sin motgång af sin storhet blott.
Re'n GUSTAF ADOLF sörjde Tysklands öde,
Och räknade med smärta sina döde;
Men hjeltesjälens tro gaf konom tröst,
Och ingjöt hopp och ljus uti hans bröst.
Han samlar hären, och sin marsch han ställer
Till Neustadt genast — Saxens land det galler,
Dess furste vågar han knappt lita på,
Fast han begär att kungens bistånd få.
Det var en storhet uti GUSTAFS snille
Att kunna välja segren der han ville,
Om ock en motgång hade mött hans lopp —
Så svärfvar örnen blott åt solen opp.
Från Zirndorf Wallenstein nu hastigt drager
Liksom en hafsvarg, och sin kosa tager
Åt Forchheim, Bamberg — för att Saxen nå,
Och vintertillhåll uti Dresden få.
Förstörda kyrkor, sädesfält och stoder
Af lik, och menskoblod i vida floder

Betecknade hans gång, hans raseri,
 Som mättadt skülle först i Leipzig bli. —
 Nu plundras staden. Redan Mulda nära,
 Att Saxens här sitt dunderslag förära
 Flyr Wallenstein, vild, lik kometens brand —
 Då plötsligt syärdet faller ur hans hand.
 Ty GUSTAF ADOLF har till Erfurt hunnit
 Och i hans makt en vådlig gräns han funnit,
 Straxt drar åt Merseburg Friedländarn bort
 Att möta Svenska kungen innan kort.

Det var en vacker Söndag. Solen sänkte
 Sitt gullklot uti skyn, och strålar stänkte
 Kring Naumburgs kyrka, som, en fridens hamn,
 Bjöd menniskan till Gud uti sin famn.
 Der hölls nu Gudstjenst. Mäktigt orgeln tonar
 Och jorden i sitt ljud med skyn försonar.
 Ur templets dörrar trängde skaror ut,
 Ty Sabbathsfesten hade tagit slut.
 Sist kommo nattvardsbarnen; liksom späda
 Små englabilder för att himlen gläda,
 Med oskuld i sin själ och på sin kind,
 Och lockar fladdrande för dagens vind.
 Men hvem är han som sig med barnen blandar?
 Liksom en Gud emellan sälla andar,
 Så skön, så mild han vandrar fram med dem

En herde lik, som visar lammen hem.
 Så ärligt pannans hvalf; hans öppna öga
 Är blott en afbild af det blåa höga,
 Men enkel är den dräkt hans väsen bär,
 Allt stort är enkelt — han exemplet är.
 Se huru folket sig kring honom tränger
 Och hänryckt fattar om hans knän och stänger
 Hans väg — och lika mild han går ändå,
 Den går för himlens sak, som vandrar så.
 Se huru gubben, på sitt knä; vid fjätet
 Af hjeltens fötter kysser majestätet,
 En rosenkrans nu håller honom kvar,
 Se vintern sjelf för honom blommor har.
 Men folket, afundsjukt på jordens ära,
 Vill honom sjelf på sina axlar bära,
 Nu lyfts han upp, en segersäll gestalt
 Som i sin Gud och i sitt folk — har allt.
 Vid stadens rådhus folkets hopar skilja
 Sig från hvarandra, så var hjeltens vilja,
 Den kung, som nyss låg uti folkets famn —
 Och GUSTAF ADOLF var den kungens namn.
 När mörkret öfverhanden får på jorden,
 Och ljustet, skrämmt af brott och mord är vorden,
 Då sänder skyn sitt ombud ner ibland,
 Att skingra natten med sin facklas brand.
 Känn GUSTAF ADOLF! Religionens klinga,
 Som vantrons hydra skall från jorden tvinga,

Som resa skall Guds fallna kyrka opp
Der natten förr med vilda spöken lopp.

I Naumburgs rådsal hertig Bernhard dröjde
Med grefve Brahe. Bådas uppsyn röjde
En viss förlägenhet, ett nedstämdt mod,
Som utaf båda ingen rätt förstod.
De hade ofta kämpat hårda öden,
Och lekt, på Nordiskt vis, alltjemt med döden,
De voro tända af Valkyrian sjelf
På deras flygter öfver lifvets elf.
Den tappre Bernhard, sist vid Nürnberg sårad,
Bar ljusa lockar, men en panna färad,
Och hjeltesjälen i hans vilda blick
Hvass, som ett spjut, på föremålet gick.
Han var en blixstens son! det höga sinnet
Stred blott för dygden och för hjelteminnet,
Hans själ var en volkan i utbrott jemt,
Som ansåg döden för ett hvardags skämt.
Den ädle Brahe, lugn som lifvets värde,
Som hälleberget fast, sitt hjerta lärde:
Blott älska människan och denna värld
Deri hon föds och dör bland brott och flärd.
Och därför låg hans lif på tidens floder
Liksom ett tempel, bygdt af ärestoder;

Ett skönt exempel för en dygdig man,
 Som i sin egen själ sin himmel fann.
 Der stodo båda. Ingendera ville
 Sig förödmjuka för den andras snille,
 De voro män för sig och för sin tid
 Och hade ofta runnit mången strid.
 Nu Brahe sade: "Politiken spinner
 Alltjemt sin väfnad och dock föga vinner,
 Verldsanden bryter ner den spindeltråd,
 Och ler åt menskans usla öfverdåd.
 Churfursten sjelf sin svaga själ ej känner,
 Han är den brand, som värst sitt Saxen bränner,
 Hans vankelmod i alla svåra värf
 Är hans kontroll — derjemte hans förderf.
 Det tillhör ej en man att flärdfull följa
 Sin drömbild jemt. Nödvändighetens bölja
 Hon är en gräns för galenskap och brott
 Och har vår fantasi till ovän fått."
 Här Bernhard afbröt: "Hela Tyskland blöder
 Så väl som Saxen. Uti norr och söder
 Slår fanatismen blodröd flamma ut,
 Om ej vår kung på kriget snart gör slut.
 Ej långt står Wallenstein. Nu väl! der ligger
 Trehöfdad draken och om striden tigger;
 Vi afslå icke den. Ett fältslag blott
 Och vi ha dragit ödets sista lott.
 Allt eller intet! slumpens tärning kastar

Den djerfve modigt och mot faran hastar,
 Och återvänder han med segrans pris —
 Förgudas hän som både stor och vis.”
 Men Brahe återtog: ”Vår konung känner
 Väl kanske bäst hvar fanatismen bränner,
 Och Spaniens konstgrepp, Österrikes hot
 Mot detta Saxen. Ej för kejsarns fot
 Nu mera hvilar hela Tysklands öde,
 Vid Leipzig hvilar det bland Tillys döde,
 Der må det hvila; men hans stora makt
 Är lugn som klippan, och alltjemt på vakt.
 Förmycket vågadt kan bli intet vunnet;
 Ett nederlag har lätt den djerfve funnit;
 Vårt spel är högt — och ej om dagligt bröd —
 Vi spela blott om menskans lif och död.
 Om också störst man är bland alla stora,
 Så i ett fältslag kan man allt förlora,
 Ty ödets vågskål lutar jemt till fall
 Der menniskan är blind — dess kunskap all.”
 ”Ett fältslag, har jag sagt, det är min mening,
 Hur lätt och rätt med Saxarnes förening,
 Men vågar ingen föra dem till strid?
 Då blir det jag — det stanna skall dervid.”
 Så hertig Bernhard. Grefve Brahe sade,
 I det hän handen på sin värja lade:
 ”Här hertig Bernhard är ej tid och rum

Att visa hvad man kan, här blir jag stum,
Men jag vill se den man som törs mig fråga
Om jag har mod att någon handling våga,
Som intet strider mot mitt namn — min dygd,
Som tjänar menskor och min fosterbygd."

Här afbröts talet. Fullt beväpnad trädde
Nu GUSTAF ADOLF in och båda glädde
Med segerflamman i sin öppna blick,
Som eldfull fram kring rummets väggar gick.
En hop af Svenskar honom troget följde,
En hemlighet hvart enda anlet döljde,
Tills kungen med sin hand på högräddt bröst
Nu höjde manligt upp sin sköna röst:
"Strid är å bane. Lyckans hjul sig vänder
I Wallensteins och sjelfva kejsarns händer,
Ty sannings-blixten bryter mörkrets makt
Och desså bojer, påfvens våld har lagt
På Europa. Trött vid plundring vänder
Hvar ovän hem till sina barndomsstränder,
Och friden grönska skall ur stridens spår
Se! re'n på jordens spets hur ljuset står,
Till Lützens fält har Wallenstein nu tågat,
Och den volkan hans hjerta genomlågat
Är väl utbrunnen — sedan Saxens land

Den, med sin flamma, satt i ryslig brand.
 Man säger: kejsarns hela här är ringa,
 Lätt kan den sopas bort af Svenskens klinga,
 Den vilda Pappenheim vid Halle står
 I ovisshet — om hvad som föregår.
 Jag vill min här med Saxens straxt förbinda,
 Men af dess löften icke mig förblinda;
 Det gäller Dresden — deras hufvudhår —
 De må först känna hvarest striden står.
 Stafetten sagt mig: Isolani leder
 Den Tyska förpost-trupp till Rippach neder,
 Och Colloredo står alltjemt på vakt
 Emellan Weisenfels och Lützens trakt.
 Der gäller striden. Jag vill sjelf ej spara
 Mitt lif, der ögat märker blodig fara,
 Blott himlens tappra verktyg blifva vi —
 Sjelf Gud anförar'n denna dag skall bli.
 Här tystnar rösten. Hjelten strök sin panna,
 Der själens höghet hade valt att stanna,
 Hans öga med en tår åt höjden log
 Liksom sitt mål det uti ljustet tog.
 I rådsaln insteg Henderson, den glade
 Och tappre Skotten. Han till kungen sade,
 Med vördsam bågning: "Re'n signalen går
 Och hären färdig nu till aftåg står.
 Den Stenbockska brigad har förtrupp blifvit,
 Allt som min könungs ordres föreskrifvit."

Till svar en bifallsblick han fick på stund,
 Nu GUSTAF ADOLF öppnade sin mund:
 "Farväl då Naumburg, dina glada stränder,
 Dit jag ej mera kanske återvänder,
 Dock om jag faller, du mig sörjer visst?
 Ty du min kärlek och mitt stöd då mist.
 Men får min själ sig endast uppenbara
 Så skall hon ofta till ditt sköte fara,
 Här var det godt att bo. Lef evigt väl!
 Glöm ej min mening — och nu sist farväl!
 Och nu till striden. Vasas ande höjer
 Sig öfver Luthers folk och hos dem dröjer
 Tills de ha kämpat ut vår stora strid
 Som skall åt oss och våra barn ge frid.
 Enhvar af oss kan ej sitt öde ana,
 Och mången stannar kvar på stridens bana,
 Men han kan dö med lugn, med inre ro
 Ty han fick hjelte-döden för sin tro."

Re'n GUSTAFS här är ifrån Naumburg gången,
 Från fjerran ljuder endast krigarsången,
 Allt saknar hjelten; sjelfva sol'n går ner
 När hon sin bundsförvandt ej mera ser.
 Der gick den tappreste af jordens alla,
 Att för Guds sak och mensklighetens falla:

Så sväfrar dygden blott sin himmel till,
 Ty i dess ljus hon evigt lefva vill.
 Der gick den ädlaste, som jorden burit,
 Att krossa hydran, som möt ljuset svurit
 Ett evigt krig; så flyger bönen opp
 Bland moln och stormar med vårt hjertas hopp.
 Och aftonrodnan sitter blek på randen
 Af himlahvalfvet, lik den trötte anden,
 Som natten jagat öfver rymdens haf
 Och slutligt gråter på sin kärleks graf.

III.

Ditt ämne Sångmö går i sorgen neder,
Nej! det går upp — och himlaflamman breder
Kring jordens rand, för mensklighetens syn!
Och sitter saligt der och ler på skyn.
Hur trång och fattig är ej menskans daning,
Men lifvets ändamål är det en aning
Och detta ädla som du tänkt och gjort?
Nej det är allt vi kunna kalla stort.
En genius väl kan menskan aldrig blifva
Om ej Guds ord hon här kan genomdrifva,
Och lefva så — att hon i dödens verld
Får saknans tårar såsom offergård.
De säga mycket mer än pyramiden,
Den nederbryts ändå engång af tiden,
Och blifver stoft — som den han restes för;
Men själens goda minne aldrig dör.
Hvar tid har blott sin man. Den kära tiden
För tvenne sekler se'n — hur långt förliden,
Den hade dock sin man, hvars ande flög
Kring jord och himlar majestätiskt hög.
Som kämpade en strid, ej blott för tiden,

Men för en evighet och högre friden;
 Hvars stora minne än bland menskor går
 Så länge menskor finnas — jorden står.
 Hans jubelfest nyss menskligheten firat,
 Och in hans namn i sångens blommor virat,
 O GUSTAF ADOLF! hvem kan tänka dig
 Och icke känna himlens ljus i — sig.

Europas sorgedag sig dunkelt höjde
 Ur grafvens famn — och sina åskor röjde.
 Kring österns molnbetäckta himlarand
 Satt morgonrodnan lik en sky i brand.
 Blek syntes månen, och den tunga natten
 För, som en röfvare, med stjerneskatten.
 Ett haf af dimma öfver Lützen låg
 Den intet menskligt öga genomsåg.
 Och nordanvinden strök sitt tunga segel
 Som oftast öfver silfverdimmans spegel.
 Det var November månad, och den dag
 Då Luthers lära gaf ett dunderslag
 Åt våldets hydra och åt påfvens välde,
 Och för hans makt ett evigt bålverk ställde.
 På trenne linier Srenska hären stod,
 Framför en landsväg och en liten flod
 Till höger ilade åt slätten vida,

Men Lützen låg på Svenskens venstra sida,
 Dess kyrkspets-dimman herrligt genombröt
 Och emot skyn likson en stråle sköt.
 Sjelf GUSTAF ADOLF högra flygelh förde,
 Den venstra under hertig Bernhard hörde,
 Det tappra fotfolk fullt af lejonmod,
 Och centern under grefve Brahe stod.
 Kanoner, sextio, voro radrätt ställda
 Midt framför fronten. Alla fanor fällda,
 Och rytterit med blanka jättesvärd
 På båda flyglar stod — en seger värd.
 Nu på engång en mängd trumpeter skalla,
 Ett trefalt "lefve kungen" ropte alla,
 Gevären blixtrade, och trummans ljud
 Blef nu, som alltid, hjeltens förebud.
 Nu af sin stridshäst lyft, med klingan dragen
 Kom Vasa-sonen! liksom soli med dagen
 Går fram, och lifvar upp naturens barn!
 När natten hvilat ut på hennes arm.
 Han var en skön gestalt. Den gula locken
 Låg uti böljor på den blåa rocken,
 Den rena själen i hans ögon satt
 Med vingen lyft att taga himlen fatt.
 En engels godhet i hans anlet lyste,
 Och på hans läpp ett hjertligt uttryck myste,
 Det sågs att ämnat honom genombröt
 Fast han det hårdt i själens famntag slöt.

Så kom han helsad af de sina kära,
Och då han hunnit liniens midten nära
Sprang han af hästen, föll på knä så skön,
Och hären sjöng en psalm till GUSTAFS bön:

*Förfäras ej, du lilla hop!
Fast fiendernas larm och rop
Från alla sidor skalla;
De fröjdas åt din undergång,
Men deras fröjd ej blifver lång:
Ty låt ej modet falla.*

*Din sak är Guds; gack i ditt kall,
Och i hans hand dig anbefall,
Så räds du ingen fara;
Hans Gideon skall blifva spord,
Som Herrans folk, och Herrans ord
Skall manligen försvara.*

*I Jesu namn vårt hopp är visst,
Att de gudlöses våld och list
Ej oss — men sig förstörer;
Till hån och spott de skola bli,
Med oss är Gud, med honom vi,
Och segren oss tillhör. *)*

*) Denna psalm är författad af GUSTAF d. II ADOLF; se Svenska Ps. boken Nr 378.

Dess bön var slutad; och när kungens panna
 Sig åter lyfter, vill ej dimman stanna,
 Den sväfvar fjerran — och för härens syn
 Står solens eldklot midt på höglå skyn.
 Men hvilket eldsken der? i flamman höjer
 Sig Lützens stad, Friedländarn's verk man röjer,
 På grymhet Österrikarn känns igen,
 Dock allt som brinna skulle brann ej än,
 På afstånd fienden man slutligt skådar,
 Dess goda ställning blodig strid bebådar,
 Dess blanka harnesk hade solens glans
 Och segrens bild på deras fanor fanns.
 Stolt på sin stridshäst GUSTAF ADOLF svingar
 Och genom hären far på nattens vingar,
 Så flyger himlens genius kring vår jord.
 Till hären talte kungen dessa ord:
 "J stormens barn från Nordens fjällar höga!
 I dag på Er har himmelen sitt öga,
 I dag för hennes lära strida vi,
 Gud är med oss — vår kan blott segren bli.
 Ett heligt mål på våra svärd vi bära,
 Förglömmen ej de vunna striders ära,
 Förglömmen ej att Svenska namnet gått
 Igenom Tyskland, följdt af medgång blott.
 Der står Er fiende till flykten färdig
 Och knappt, som fordom, våra dödshugg värdig,
 Der striden djupast herrskar der är jag,

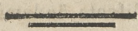
Och "Gud med oss" vår lösen blir i dag."
 En mängd trumpeter åter mäktigt skalla:
 Ett trefalt "lefe: GUSTAF", ropte alla,
 Och nu till anfall man signalen gaf,
 Och rytteriet sprängde af i traf.
 Det tunga fotfolk öfver grafven hastar
 Och dess försvarare i djupet kastar;
 Snart en brigad för Svenska vapnen flyr,
 Då Wallenstein dit, som en ljungeld, styr.
 Nu blef det allmän strid. Likt snölaviner
 De Svenske bröto fram, och blott ruiner
 Nu fingo visa deras vandringståg,
 Snart skingrad fienden på fältet låg.
 Men hastigt samlad åter fram den spränger,
 Emot de våra. På ett hårstrå hänger
 Nu segrens lycka — och Valkyrian vild
 Bland slagna flög kring GUSTAF ADOLFS bild.

Ej sångmön stannar ibland liken gerna,
 Skrämd flyr hon fjerran till sin älsklings stjerna,
 Kring hjelten flyger hon bland dödens svärd.
 Att honom skydda — allt i känslans värld.
 Med högra flygeln, på en liten kulle
 Satt GUSTAF ADOLF, här han skåda skulle
 Hvad framgång Svenska vapnen hade gjort,

Han var blott van att se dem handla stort.
 Bland döda kroppar såg han nu betagen
 Hur Svenska leder flydde öfver grafven,
 Hur sjelfva Wallenstein dem nederbröt
 Och med sitt folk dem hoptals nedersköt.
 Då glödde hämden i hans ädla hjerta,
 En okänd syn gaf honom denna smärta,
 En feberrodnad på hans kinder brann,
 På sina sprängda leder pekar han.
 För Smålands rytteri, på stormens vingar
 Han lik en domsknall till de sina svingar,
 Bland kejsarns leder är han aldräfst,
 I deras blod han släckte klingans törst.
 Nu kungens venstra arm en kula hinner,
 Den faller krossad ned, och blodet rinner,
 Det ser hans trupp, som re'n i striden är,
 "Vår kung är sårad" ropas här och der,
 "Det är han ej," var kungens svar — i barmen
 Hans mod var qvar; men att förbinda armen
 Han far åt sidan, endast följd af En!...
 Här tystne sångmön — kungen sågs ej se'n.

 Den vilda hästen blodig ensam springer
 Kring fältet frustande. Med blodigt finger
 Har ödet tecknat denna dagen opp.
 Till slut maa sargad finna kungens kropp.

Då grep det bleka hatet Svenskens sinne,
Nu vann det segren blott till kungens minne,
Och öfver vallar utaf slagna lik
Det sprängde an — den vilda stormörn lik.

En illsken svartalf hade gått ur gruset
Att uppå jorden släcka himlaljuset,
Men tändt af GUSTAF ADOLFS riddarhand
Re'n ljustod i outsläcklig brand.
Europas sällhet, menskoslägtets ära
Var bergad ur sin nöd af Luthers lära,
Hon hade segrat öfver död och tid
Och människan stod upp och hade frid.
Sig tanken höjde nu så skön från gruset
Liksom en lössläppt örn, som förr, mot ljustod,
Men han som människan till segren bjöd
Den store GUSTAF ADOLF han var — död.
Ett lönmord slutade hans lefnadsbana,
Men hjeltesjäl, lik en segerfana,
Står hriftande på himmelrikets höjd
Till människornas tröst — och englars fröjd.
Din död försonar himmelen och jorden
Och bådas ombud är din anda vorden,

Ditt minne sanningens och lifvets prest
 Och seklet firar stolt din jubelfest;
 Ty du har stridt för Gud — och denna handling
 Går evigt fram och känner ej förvandling,
 Så går verldsanden, Fenix, på sitt bål
 Och brinner upp för lifvets ändamål.
 Men ur sin aska står han upp densamma
 Och blir en herrlig, renad segerflamma,
 Så GUSTAF ADOLF slutade sin strid,
 Men lefver i hvart bröst — och i hvar tid.

Anmärkningar.

Sidan 5, står:

"En svag tyrann uti sitt eget land,
Som feg och kortsynt knappast kunde skilja
Det usla och det goda i sin vilja."

Författaren har kallat Ferdinand "feg och svag" af tvenne orsaker; först och främst af den beständiga fruktan han hade för Wallenstein, hvilken också sällan iakttog de minst höliga bruk vid sina samtal med monarken, utan snarare var det Ferdinand, som vanligtvis blottade sin förskräckelse för sin spottske och tappre fältherre. För det andra: emedan författaren i hela hans historia icke funnit ett enda drag som bevisat motsatsen. — På hvad grund författaren kallat honom kortsynt är tillräckligt att nämna: hans beständiga anfall mot den protestantiska läran, äfvensom hans förbindliga förtroende till alla Wallensteins åsigter, hvilka lätteligen hade kunnat kosta honom kronans förlust. — Sluteligen har författaren påbördat Ferdinand det karakters-

felet att han varit grym till en låg förhårdning af själens ädlare intryck, ty 1:o gillade monarken oftast sina generalers omenskliga framfart i fiendens och sina egna länder, och 2:o Wallensteins död, i hvilken han synes haft en icke ringa del. Om detta yttrar sig Schiller i sitt trettioåriga krig: "Ferdinand skänkte Wallensteins öde en tår, och lät läsa tretusen själamessor öfver honom i Wien; dock glömde han icke att belöna mördarna med guldkedjor, kammarherrnycklar och längods."

Sid. 7, står:

"Der kejsarthronen står på bergfast lycka,
Der gläder man sig åt att få förtrycka."

Att Magdeburgs förstöring mera försämrade än förbättrade catholicismens sak, är troligt, ehuru det kejsarliga hofvet icke litet firade detta barbariska blodbad genom feter och sånger. Richter säger i sina idéer om "protestantismens framgång": att då underrättelsen kom till kejsaren om stadens öfvergång och behandling, hade han, för att fira denna seger, tillställt en lysande maskeradbal på sitt residence i Wien, och hade han yttrat på det högtidligaste: "nu vore hans lycka så godt som afgjord."

Sid. 8, står:

"Att störta kejsarn och hans thron i låga,
Men GUSTAF ADOLF afslog slugt hans fråga."
Om denna Wallensteins fina politik yttrar sig Schil-

ler: "Knappt hade GUSTAF ADOLF genom sina bedrifter börjat sätta sig i aktning, förrän hertigen af Friedland skyndade att söka hans vänskap. Den fördrifne grefve Thurn åtog sig att till monarken öfverbringa Wallensteins lyekönskan, och erbjuda honom ett närmare förbund med hertigen. Wallenstein begärde 15,000 man af konungen, och han förbandt sig att eröfra Böhmen och Mähren, anfälla Wien, och förjaga kejsarn till Italien. Det öfverdrifna i detta löfte väckte GUSTAF ADOLFS misstroende, men han var dock för god kännare af förtjensten, för att med kallsinnighet afvisa en sådan betydlig vän." — (Se hans trettioåriga krig)

Sid. 11, står:

"Men att vi dö af svält vill de förgäta."

Detta stöder sig på Schillers ord: "att Wallenstein, med alla sina rikedomar och plundringar samt sin gränslösa frikostighet, likvisst lät soldaten mången gång lida brist på det nödvändigaste."

Sidan 13 slutar ett samtal mellan tvenno soldater. Mången torde anse detta samtal för långt, helst som det endast eger rum emellan tvenne bipersoner, äfvensom att dessa skulle hafva älskat Svenska kungen. Men läsaren får besinna, att dessa båda vero från Böhmen, der Wallenstein var ingenting mindre än älskad. Schiller säger i sitt trettioåriga krig: att man i Böhmen, efter slaget vid Leipzig, hade en mycket god tanke om GUSTAF ADOLF, emedan man var öfvertygad om att han

stridde för den rätta saken, och att han endast kunde hafva slagit Tilly genom sitt förbund med de högre makterna."

Sid. 14 står namnet Seni.

Denna Seni var en lärd och fintlig astronom, och hade igenom denna vettenskap, hvilken var Wallensteins favorit-studium, innässlut sig i den stora hjeltens hemligaste förtroende. Det var denna Seni, som i Eger förspådde Wallenstein hans död i stjernorna.

Sid. 16, står:

"Du dig en kejsarkrona herrligt målar."

Man vet af historien att Wallensteins ärelystnad sträfvade efter kronan i Böhmen, och att hans förmätta tanke äfven sträckte sig till kejsarthronen. Man har äfven påbördat GUSTAF ADOLF det sistnämde — en sak som evigt torde blifva obevist.

Sid. 20, står:

"Re'n GUSTAF ADOLF sörjde Tysklands öde."

Han blef verkligen efter slaget vid Nürnberg missrogen på lyckan, som denna dagen öfvergifvit honom. (Se Dahllins Sv. historia.)

Samma sida står:

"Vid Nürnberg Svenska vapnen gåfvo vika."

Detta är visserligen en historisk osanning, emedan

båda härarne voro öfvervunna. Men i poetisk mening kan man säga att GUSTAF ADOLF var öfvervunnen — emedan han icke var segervinnare.

Sid. 23, slutar GUSTAF ADOLFS vistande i Naumburg, som är mera prosaiskt utfördt, än det är poetiskt uti verkligheten. Här skallade glädjehrop omkring den store konungen, och man stridde om den hedern att få vidröra hans kläder m. m. Denna tacksamhet gjorde den blygsamme hjälten orolig, och det var här han sade de evigt minnesvärda orden: "Är det icke som detta folk ville göra mig till en Gud? men jag fruktar, att himmelens hämd torde straffa mig för detta förmättna gyskelspel, och tidigt nog uppenbara min svaga dödliga mensklighet för dessa dåraktiga varelser." Om detta sublima handlingssätt uttrycker sig Schiller lika sublimt: "huru älskvärd visar sig icke GUSTAF för oss."

Sid. 36, står: "Endast följd af En." Jag har icke uppgifvit namnet på GUSTAFS mördare, emedan de största historici härom icke äro fullt öfverens. Det är bekant att GUSTAF ADOLF blottställde sig för faran såsom den ringaste soldat i sin här, och der tusende föllo, kunde också han falla. Visserligen faller en och annan misstanke på hertig Frans Albert, hvilken öfvergick under slaget till fienden, sedan konungen var fallen, och var den förste som lemnade Wallenstein rapport om konungens död. — Hvilken smärta GUSTAF ADOLFS död

förorsakade i Europa, är tillräckligt bekant. Till och med hans fiender kände förlusten. Khevenhiller berättar: att kejsaren visade vid åsynen af den blodiga köller, som man fråntagit konungen i slagtingen, och skickat till Wien, en hjertlig uppriktig rörelse. "Jag skulle gerna," yttrade han, "hafva unnat den olycklige en längre lifstid och en glad återkomst till sitt land, om allenast det kunnat blifva fred i Tyskland." Om detta kejsarens utlåtande yttrar sig Schiller: "En ny katholsk författare af erkänd förtjeinst finner detta bevis på en icke helt och hållet qväfd människokänsla — hvilken redan den yttre anständigheten fordrar — värdt det högsta låford, och till och med jemför det med Alexanders ädelmod emot Darii minne; men väcker hos oss ett slätt förtroende till sin hjeltes öfriga värde, eller det som ännu sämre är, till sitt begrepp om moraliskt värde. Också är ett sådant låford redan mycket för den, hvilken man finner sig nödsakad att urskulda från misstanken af ett konungamord."

Thorgny på Allshärjartinget. *)

*«Mig tyckes en ära att räknas bland bönder,
men äga ordet fritt, fast Konungen är när.»*

(THORGNY.)

Engång stod Svea-Folket uti en kämpa-ring,
I konung Olofs dagar, på ett allshärjarting;
Så står det aldrig mera, den tiden är förbi
Då Nordens ära fläcklös flög som en stormörn fri.

Stod der den ädla hopen, högättad i sin dygd,
Med sinne för det rätta, med kärlek till sin bygd;
Ett svärd hvar bonde hade, och kraft uti sin arm,
Och runfull jernsköld hängde som harnesk på hans barm.

*) Under tryckningen af förestående Historiska Dikt, har Förläggaren blifvit uppmanad att bifoga några af de poëmer, som influtit i Correspondenten från samma hand; men han har trott sig böra stanna med det närvarande, som, af äkta historisk natur, kan vara passande att här intagas, emedan ämnet väl är taget från en mera aflägsen tid, men som dock i anseende till andan och kraften står med GUSTAF ADOLFS åtminstone i lika mycket sammanhang, som GUSTAF ADOLFS med den närvarande tiden.

Och enighet och styrka var Tingnarhöpens själ;
Den samlad var att rådslå — men ej att hålla gräll
Och tvenne bautastenar i ringen restes gladt —
På ena Konung Olof på andra Thorgny satt.

Kung Olof var en herre som vunnit flera slag,
Och med tids-andan tagit väl månget Berserks-tag,
Han var vår förste konung som dyrkat "Hvite Christ,"
Och hedna-guden nedvrok från templet aldrasist.

Men Thorgny var en rese i mandom och i råd,
Ett nordiskt jätte-bålverk mot split och öfverdåd.
Och när han gick på Tinget ur tempellundens hvalf
Den bäste Svenske konung liksom ett asplöf skalf.

Han var en ädel gubbe, en ärrig fosterländsk,
Som lågade för sanning — och skröt att vara Svensk!
Högtidlig som en åska hans klara stämma gick
Kring Sagas ättekullar, och der sitt echo fick.

Så sutto nu de båda. En Norrman reste sig
Och i ett tal allvarligt bad Olof sluta krig;
Men lågande af vrede för Svea konung ut
Och atbröt sändebudet — och så tog talet slut.

Då reste Lagman Thorgny sig från sin bautastén,
Och böljande flöt skägget i solens silfversken;
Der stod han som en halfgud bland fria odalmän,
Och vänd till konung Olof hans stämmå hördes se'n:

'Ja annorlunda äro de Svenska kungar nu!
Och hvad de fordem voro — är icke mera du;
Min farfar följde Eric då han i härnad drog
Och många vida länder till Svea krona slog.

'Dock blef den drott ej uppblåst — så han förgat sitt folk
Då det på Tinget trädde som fria landsmäns tolk;
Med konung Björn min fader var hälften lif och själ,
Han var en ärans konung, som mente landet väl.

"Sjelf Segersäll! *) ditt minne jag aldrig glömma må,
Han ökte Sveriges rike och värjde det också;
Och trädde man till honom med tal på Tinget då:
Så hörde han en gerna — nu gör man icke så.

"Du sjelf har re'n förgätit att du vår fader är;
Men vet: den konung endast med skam sin purpur bär
När han åsidosätter all sanning och all rätt —
Men minns att Svea-Folket ej böjas kan så lätt.

*) *Eric Segersäll.*

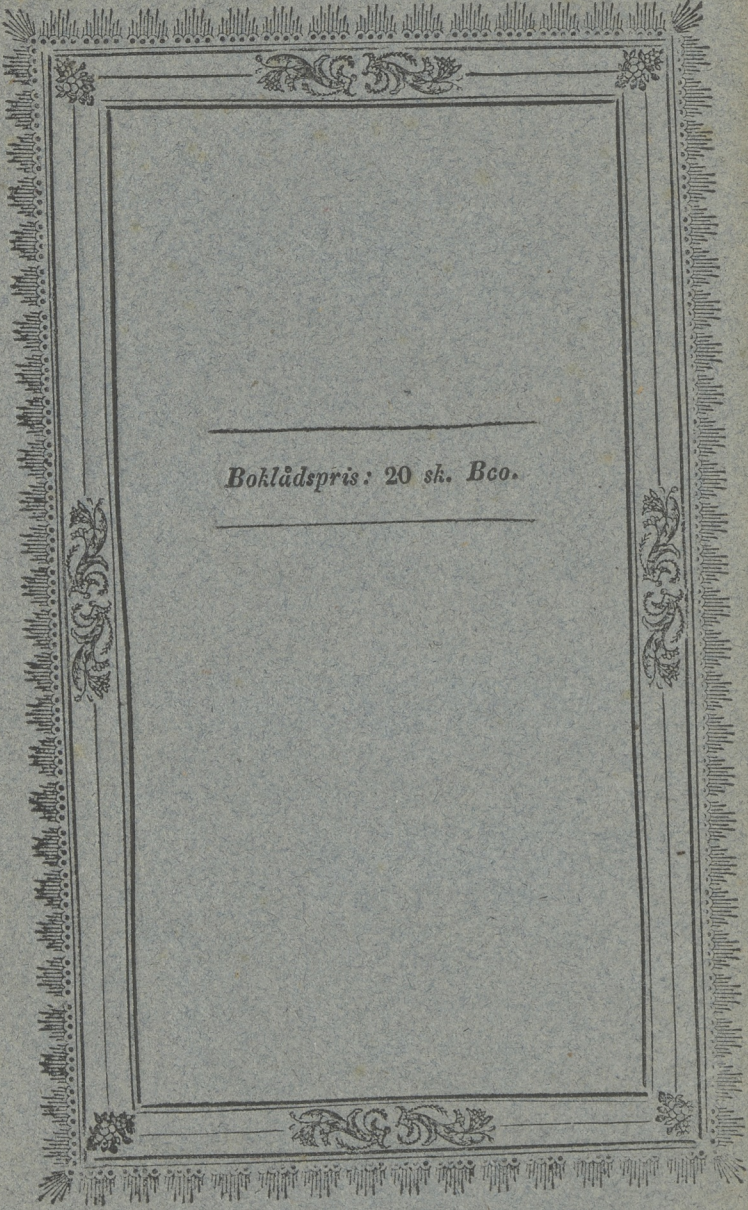
"Må du kung Olof gerna regera Srea jord,
Men vill du ej oss höra? så blir du oåtspord;
Ty hafve våra Fäder ock gjort på samma sätt:
Fem konungar de dränkte som skydde Folkets rätt.

"Välj nu hur du vill handla, din vilja den är fri;
Du gör som bäst dig lyster, så göra sedan vi!
Och vill du oss det bästa? vi skydda då din stig
I annat fall, helt enkelt, vi skola dräpa Dig." —

Så talte Lagman Thorgny för flera sekler se'n,
Och fast hans stämma tystnat så lefva orden än;
Och redan sjunker solen i Odins lunder ner —
Men Lagman Thorgoys like — finns ej i Norden mer.

1871

Boklådspris : 20 sk. Bco.

1

2

3

4

5

6

7

0

11

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

19

10

© The Tiffen Company, 2007

Cyan

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

